

Віолетта Старостюк

студентка I курсу спеціальності Цивільна безпека»

Науковий керівник: Шлєіна Л.І,

доктор філософії з педагогічних наук, старший викладач

Таврійський державний агротехнологічний університет

імені Дмитра Моторного

(м. Мелітополь)

ПРОБЛЕМА ДВОМОВНОСТІ В УКРАЇНІ

З кожним днем мовна ситуація, а саме її типологія, все більше повертає до себе увагу низки наукових досліджень, які зумовлені практичною побудовою та плануванням мови. Насправді єдина спільна мова є головним фактором, який забезпечує стабільність країни та солідарність її жителів. Доречно підкреслити те, що фраза «ми говоримо різними мовами» іронічно стала фразеологізмом і тлумачить спілкування, яке зайшло в глухий кут.

Лише країна, яка має свою єдину мову і культуру, має шанс належного розвитку та збереження своєї незалежності.

Людина, яка здатна використовувати в ситуаціях спілкування дві різні мовні системи, – двомовна (білінгв), а сукупність відповідних умінь – двомовність (білінгвізм). Джерелом двомовності, зазвичай прийнято вважати етнічну неоднорідність суспільства, яке є носіями двох мов, етносів і використовує дві мови для спілкування. Причиною поширення такого явища, як двомовність, в сучасному світі вважають факт етнічного змішання в рамках тієї ж держави. Мовна ситуація є дзеркальним відображенням розподілу мов в різних сферах соціуму на різних рівнях спілкування людей. Сьогодні практично не існує країни де б говорили однією мовою, та багато держав, такі як Україна, все ще зберігають єдину державну мову.

Розглядаючи поставлену проблему, без сумніву слід зазначити той факт, що володіння двома мовами збагачує людину, доповнює її культуру і дає можливість спілкування з іноземними представниками на їх рідній мові, що є важливим фактом для державної політики та престижу держави. Кожна нація потребує білінгвів, як міжкультурних посередників. Проте, тотальне поширення білінгвізму несе характерну загрозу її своєрідності та руйнує основи її духовної цінності.

Як вдосконалювати двомовність, збагачуючи власний рівень інтелекту і не ставити під загрозу існування рідної мови - питання, яке широко розглядається, обговорюється, і всілякими можливими способами активно вирішується сьогодні в нашій державі. Варто підкреслити, що ситуація єдиної державної мови не є однорідною на всій території країни. Сприятливі умови для процвітання масового білінгвізму склалися на півдні, заході та в східних регіонах України. Більша частина населення цих регіонів є двомовною. Північ та Схід тяжіє до російської мови, в той час як захід розмовляє польською. Румунською мовою говорять на півдні України. Тобто, який би регіон ми не взяли, спостерігається двомовність населення по всій території України.

Висвітлюючи проблеми процесів білінгвізму, І. Білодід писав «двомовність на Україні – це той вид білінгвізму, при якому обидві мови, що знаходяться на високому рівні розвитку всіх своїх функціональних стилів, з однаковою широтою і рівною мірою використовуються народом».

Білінгвізм, або двомовність – реальна соціально-мовна ситуація, сутність якої полягає у співіснуванні і взаємодії двох мов у межах одного мовного колективу.

Наслідком двомовності можна вважати втрату особистої національної свідомості. Замість самоутвердження відбувається роздвоєння внутрішнього світогляду особистості. Соціолінгвісти зарубіжних країн довели факт розповсюдження двох мов в одній країні, як негармонійний, і такий, який не можливо збалансувати. Більш того, це призводить до гострих конфліктів в двомовному суспільстві, яких сам соціум не в стані ні розв'язати, ні вирішити шляхом компромісу. Стрімке поширення двомовності в країні свідчить про наявні ознаки нестійкої рівноваги у суспільстві, і може спричинити перехід на одномовність домінуючої мови, або навіть до поділу держави за ознаками мови. Прикро визнати те, що це все стало наслідком різкого падіння престижу української мови, та призвело до значного звуження сфер її функціонування.

На відміну від індивідуальної двомовності, властивої мовній поведінці окремих індивідів, двомовність у загальнонаціональному спілкуванні в межах однієї держави є надлишковим і неприродним явищем. «Немає двомовних народів, – пише польський дослідник Єжи Велюнський, – так, як немає дитини, у якої було б дві біологічні матері. Раніше існування явища двомовності означало, що один народ асимілює інший ... Існування цього явища у наш час не можна означати нічого іншого і, звичайно, нічого іншого не означає: мета залишається тією ж, засоби її досягнення інші, у цьому вся різниця...»

Одним із наслідків явища двомовності є втрата особистістю національної самосвідомості, роздвоєння внутрішнього світу мовця. На думку дослідника Т. Возняка: «Повного забуття старого і входження в нове немає. Людина надовго, а, зазвичай, назавжди залишається в певному «між». Цей стан, ясна річ, далекий від ідеалу і є станом розщепленості». Проблему двомовності необхідно розглядати саме з погляду її впливу на психіку конкретної людини. Збалансована двомовна ситуація була б можлива у тому випадку, якби більшість членів деякого соціуму володіли б обома мовами в однаковій мірі, використовували б їх в будь-яких мовних ситуаціях, з легкістю переключалися б з однієї мови на іншу, не змішуючи при цьому системи різних мов. Однак, на думку таких авторитетних лінгвістів, як Б. Гавранек, А. Мартіне, Є. Хауген, повне і автономне (без змішування мов) володіння двома мовами перевищує психічні можливості звичайної людини.

Немає сумніву, що мова є важливим фактором геополітичної ідентичності національної держави її інтересів у глобальному просторі політики. Сильна та жива державна мова є гарантією присутності країни у площині світової культури і цивілізації, створює унікальний контекст глобального розвитку людства. Держава з

чіткою національною та мовною ідентичністю має широкі можливості презентації власної волі у сучасному світі.

За результатом досліджень можна дійти такого висновку, що двомовність виступає як позитивним, так і негативним явищем. Ситуація двомовності в нашій країні переростає в проблему, яку треба вирішувати, а не загострювати. Тому важливо використовувати іноземні мови там, де доречно, зберігаючи гармонію взаємодії мов, тоді і ситуація двомовності залишиться урівноваженою, демографічно і комунікативно збалансованим фактом, а українська мова єдиною державною мовою!

Втрата стійкого положення мови в суспільстві, а з нею і почуття національної гідності, призведе до зникнення численного народу в той час. Державна мова нації конституційно закріплена, що свідчить про використання у всіх сферах суспільної життя, таких, як освіта, культура, економіка і т. д., де вона є основою комунікативних сфер, її рівнем є статус офіційної мови спілкування населення України. Однак зберегти процес впровадження державної української мови у всіх сферах суспільства на сьогодні стає дуже важким завданням. Складно протистояти доведеному факту витіснення однієї мови іншою при білінгвальній ситуації в країні.

Список використаних джерел

1. Зарицка І. М. Українське ділове мовлення. Донецьк, 1997. С. 11.
2. Шамайда Т. Становище української мови в 2012 році. URL: <http://www.radiosvoboda.org>; <http://www.unian.ua/news>
3. Шлєіна Л. І., Зімонова О. В. Вплив місцевих говорів на культуру мовлення майбутнього фахівця. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2015. Вип. 2. С. 211–214. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/shn/people/zimonova-olha-volodymyrivna/>

Тетяна Стоєва
студентка I курсу спеціальності «Право»
Науковий керівник: Руських І.В.,
старший викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
Дніпропетровський державний університет
внутрішніх справ
(м. Дніпро)

АКТУАЛЬНІСТЬ МЕДІАОСВІТИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОСТІ

Сьогодні спостерігається функціонування та вдосконалення медіаосвіти. Медіа відіграє важливу роль у житті суспільства, адже саме вона надає інформацію про соціальні та економічні конфлікти, війни, природні лиха, екологічні катастрофи. Медіаосвіта є частиною освітнього процесу, яка спрямована на формування навичок медіакультури в суспільстві, готує особистість до взаємодії з сучасною системою масмедіа.

В одній із теорій про естетичну медіаосвіту зазначається, що головною метою медіаосвіти є допомагати аудиторії в розумінні основних законів та мови медіа як